

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин

06-12-133

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Міжнародна економіка»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Управління персоналом і
економіка праці» спеціальності 051 «Економіка»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 7 від 23.06.2020

Рівне – 2020

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Управління персоналом і економіка праці» спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Сазонець О. М., Качан О. І. – Рівне : НУВГП, 2020. – 24 с.

Укладачі: Сазонець О. М., д.е.н., проф. кафедри міжнародних економічних відносин; Качан О. І., к.е.н., доц. кафедри міжнародних економічних відносин.

Відповідальний за випуск: Сазонець О. М., д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин.

Керівник групи забезпечення спеціальності Мазур Н. О., к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

© Сазонець О. М.,
Качан О. І., 2020
© НУВГП, 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
<i>Змістовий модуль 1. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії</i>	5
Практичне заняття 1.....	5
Практичне заняття 2.....	7
Практичне заняття 3.....	8
Практичне заняття 4.....	11
Практичне заняття 5.....	12
Практичне заняття 6.....	13
Практичне заняття 7.....	14
<i>Змістовий модуль 2. Розвиток глобалізації у системі міжнародної економічної інтеграції</i>	15
Практичне заняття 8.....	15
Практичне заняття 9.....	16
Практичне заняття 10.....	19
Практичне заняття 11.....	20
Практичне заняття 12.....	21
Методи контролю.....	22
Методики активізації процесу навчання.....	23
Список рекомендованої літератури.....	24
Інформаційні ресурси	Ошибка! Закладка не определена.

Вступ

Начальна дисципліна «*Міжнародна економіка*» спрямована на формування у студентів системи теоретичних знань, навичок крос-культурних комунікацій та управлінських вмінь у сфері міжнародної економіки. Предметом вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» є процеси дослідження форм, методів та механізмів реалізації міжнародної економіки. **Метою навчальної дисципліни** є формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок пов'язаних з дослідженням форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності міжнародної економічної системи, її еволюції, закономірностей, чинників і рівнів розвитку;
- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- вивчення базових концепцій теорії міжнародної економіки;
- набуття знань про ринкові механізми та механізми державного і міждержавного регулювання міжнародних економічних відносин;
- вивчення різноманіття форм міжнародних економічних відносин, особливостей інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- набуття умінь аналізувати стан, тенденції та проблеми розвитку сучасних міжнародних економічних відносин, визначати шляхи їх розв'язання.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- ✓ знати основні особливості сучасної світової та національної економіки, їх інституційної інфраструктури та інфраструктурного забезпечення, напрямів соціальної та економічної політики держави;
- ✓ виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівнях;
- ✓ володіти знаннями та навичками у сфері фінансово-інвестиційної, грошово-кредитної, маркетингової та облікової діяльності, як складових економічної політики;
- ✓ вміти використовувати нормативні та правові акти, що регламентують економічні відносини та бізнес-діяльність, визначають

інструментарій соціального захисту та оплати праці.

В умовах ЄКТС та переходу до компетентнісно-орієнтованого підходу в освіті основне завдання навчального процесу – навчити студента вчитися, самостійно здобувати знання. Відтак опанування матеріалу навчальної дисципліни передбачає поєднання самостійної роботи студента з лекційними та практичними заняттями.

Лекційний курс та практичні заняття спирається на навчальні посібники із списку рекомендованої літератури, а *самостійна робота* студентів над курсом передбачає підготовку до практичних занять, поточних контрольних заходів, підготовку до екзамену.

За кожною з тем навчальної дисципліни студент самостійно повинен вивчити матеріал базового рівня, перевірити ступінь його засвоєння через самоконтроль, підготуватися до практичних занять, поточного контролю за темою або проміжного контролю за темами змістового модуля, що забезпечить належний рівень підготовки до підсумкового контролю знань (екзамену).

Пропоновані методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи допоможуть Вам краще зорієнтуватися у вивченні нормативного матеріалу, зосередитись на базових категоріях, поняттях, моделях, зекономити час на пошук навчальної літератури.

Змістовий модуль 1. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії

Практичне заняття 1 Міжнародна економічна система

Мета: з'ясувати місце міжнародної економіки в системі наук, її предмет, метод і функції, розглянути ключові поняття та базові моделі міжнародної економіки.

План практичного заняття:

1. Міжнародна економіка в системі наук.
2. Сутність та етапи становлення міжнародної економіки.
3. Предмет, об'єкт та суб'єкти міжнародної економіки.
4. Базові поняття, методологія та функції міжнародної економіки.
5. Систематизація країн світу за регіональною, організаційною ознаками та рівнем економічного розвитку.

Ключові поняття: міжнародна економіка, міжнародний поділ праці, світовий ринок, світове господарство, міжнародні економічні відносини, розвинені країни, країни, що розвиваються, країни з перехідною економікою, міжнародні економічні організації, резиденти, нерезиденти, міжнародний поділ факторів виробництва, міжнародна мікроекономіка, міжнародна макроекономіка.

Контрольні запитання до теми

6. Охарактеризуйте основні етапи еволюції світового господарства.
7. Поясніть відміни між світовим ринком, світовим господарством та міжнародною економікою.
8. Дайте визначення предмету, об'єкту і суб'єктів міжнародної економіки.
9. Розкрийте суть міжнародного поділу праці. Які чинники його визначають?
10. Охарактеризуйте групи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
11. Які країни відносяться до економічно розвинутих країн?
12. По яким критеріям визначаються країни з перехідною економікою?
13. Яке становище країн, що розвиваються?
14. Які країни є новими індустріальними країнами?
15. Які показники характеризують ступінь відкритості національної економіки?
16. Чим мала відкрита економіка відрізняється від великої відкритої економіки?

Рекомендована література: 1, с. 6-35; 2, с.10-44; 3, с. 9-29; 4, с.6-35; 5, с. 13-66; 6, с.13-66; 8, с.7-16; 8, с. 9-19.

Практичне заняття 2

Теорії міжнародної торгівлі

Мета: розглянути базові концепції та моделі міжнародної торгівлі, проаналізувати еволюцію теоретичних поглядів на причини і наслідки міжнародного обміну.

План практичного заняття:

1. Концепції міжнародної торгівлі меркантилізму.
2. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
3. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі.
4. Новітні теорії міжнародної торгівлі.

Ключові поняття: *меркантилізм, „гра з нульовою сумою”, протекціонізм, активний торговельний баланс, абсолютна перевага, природна перевага, набута перевага, „гра з позитивною сумою”, порівняльна перевага, закон інтернаціональної вартості, альтернативні витрати, відносні ціни, теорема Хекшера-Оліна, теорема Хекшера-Оліна – Семюелсона, парадокс Леонтьєва.*

Контрольні запитання до теми

17. Яку роль відіграла теорія меркантилізму у розвитку теорії і практики міжнародної торгівлі?
18. Сформулюйте принципи абсолютної та порівняльної переваг.
19. Чим відрізняються теорії порівняльних і альтернативних переваг?
20. Який інструментарій застосовується для аналізу впливу міжнародної торгівлі у неокласичних теоріях?
21. Чим пояснює причини міжнародного обміну теорія Хекшера-Оліна?
22. На яких чинниках міжнародного обміну зосереджують увагу новітні теорії міжнародної торгівлі?

Практичні завдання

Задача 1.

Модель світової економіки представлена двома країнами – А та В, які виробляють два види товарів – печиво і цукерки. Виробничі

можливості країн (випуск у тис. кг) характеризують дані таблиці:

Країни	Печиво	Цукерки
<i>A</i>	12	4
<i>B</i>	2	8

Визначте альтернативні витрати виробництва товарів у кожній з країн та профіль їх спеціалізації у міжнародному обміні.

Задача 2.

Модель світової економіки представлена двома країнами – США та Норвегією, які виробляють два види товарів – пшеницю і рибу. США із залученням всіх ресурсів можуть виробити 500 тонн пшениці або 250 тонн риби. Норвегія, використовуючи всі ресурси, може виробити 200 тонн пшениці або 200 тонн риби. В умовах автаркії США виробляють і споживають 350 тонн пшениці і 75 тонн риби, Норвегія – 100 тонн пшениці і 100 тонн риби. В умовах вільної торгівлі на світовому ринку встановлюється мінове співвідношення 1 т риби = 1,5 т пшениці, а фактичні обсяги експорту й імпорту країн становлять 100 тонн риби та 150 тонн пшениці.

Виконайте наступні завдання:

1. визначте альтернативні витрати виробництва товарів у кожній з країн та профіль спеціалізації країн у міжнародному обміні згідно з принципом порівняльних переваг;
2. побудуйте криві виробничих та торговельних можливостей країн;
3. визначте вигоду від спеціалізації та торгівлі для кожної країни;
4. позначте на графіках відрізки, які відповідають експорту та імпорту країн, точки внутрішнього споживання до і після спеціалізації та торгівлі;
5. зробіть висновки відносно впливу міжнародного обміну на економічне зростання та добробут країн.

Рекомендована література: 1, с. 71-86; 3, с. 31-44; 4, с.46-53; 8, с. 103-145;

Практичне заняття 3

Міжнародна торгова політика

Мета: з'ясувати переваги і ризики політики свободи торгівлі та політики фритредерства, розглянути інструменти та проаналізувати

економічні наслідки запровадження тарифних і нетарифних торговельних обмежень.

План практичного заняття:

1. Свобода торгівлі та протекціонізм.
2. Засоби регулювання міжнародної торгівлі. Митно-тарифні інструменти торговельної політики.
3. Економічні наслідки мита.
4. Нетарифні інструменти торговельної політики.

Ключові поняття: *фритредерство, протекціонізм, теорема Столпера-Семюелсона, теорема Семюелсона-Джонса, теорема Рибчинського, „голландська хвороба”, ефект особливих інтересів, митний тариф, реальний рівень митного захисту, тарифна ескалація, фіскальний ефект, споживчий ефект, ефект перерозподілу, ефект захисту, квота, „добровільні” експортні обмеження, субсидія, демпінг.*

Контрольні запитання до теми:

1. У чому полягають відміни між політикою свободи торгівлі та протекціонізмом?
2. Які аргументи зазвичай застосовують національні виробники, вимагаючи від уряду запровадження торговельних обмежень?
3. Охарактеризуйте тарифні та нетарифні інструменти регулювання зовнішньої торгівлі.
4. Як мито на імпортні товари впливає на економічний добробут країни, яка його запроваджує?
5. Чим вплив мита на економічний добробут відрізняється від впливу квоти?
6. Що розуміється під «добровільним» обмеженням експорту?

Рекомендована література: 1, с. 123-135; 3, с. 52-64; 4, с. 56-64; 7, с.61-76.

Практичні завдання

Задача 1.

Країна А виробляє літаки. Частка вартості імпортних комплектуючих в ціні кінцевої продукції складає 25%. З метою захисту національних виробників і рівня зайнятості уряд країни А встановлює

митний тариф, згідно з яким ставка мита на імпортований літак складає 15%, а на імпортовані матеріали та комплектуючі, які використовуються у літакобудуванні – 10%.

Визначте:

1. реальний (ефективний) рівень митного захисту;
2. як зміниться реальний рівень митного захисту, якщо тариф на імпортовані комплектуючі підвищиться до 25% за інших рівних умов?
3. як зміниться реальний рівень митного захисту, якщо за початкових умов питома вага імпортованих компонентів зросте до 50%?

Задача 2.

Внутрішній попит на мобільні телефони малої країни D та їх пропонування описуються рівняннями $Q_D = 100 - P$; $Q_S = 2P - 50$. За світовою ціною 30 дол. за один мобільний телефон японські виробники можуть поставити на ринок країни D необмежену їх кількість. З метою захисту національних виробників мобільних телефонів уряд країни D застосовує специфічне мито у розмірі 10 дол. на одиницю продукції.

Виконайте наступні завдання:

1. визначте рівноважну ціну (дол.) та рівноважну кількість (тис. шт.) мобільних телефонів на внутрішньому ринку країни D у закритій економіці; проілюструйте графічно рівновагу у закритій економіці;
2. зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування мобільних телефонів з боку японських виробників за світовою ціною, визначте обсяг попиту на мобільні телефони покупців країни D, обсяг пропонування її виробників та обсяг імпорту у відкритій економіці;
3. зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні мобільних телефонів з боку японських експортерів після запровадження ввізного мита, визначте обсяг попиту на мобільні телефони покупців країни D, обсяг пропонування її виробників та обсяг імпорту;
4. визначте величини складових втрат надлишку споживачів (ефектів перерозподілу, захисту, фіскального та споживчого ефектів) та проілюструйте їх графічно;
5. зробіть висновки відносно впливу ввізного мита на суспільний добробут країни, яка його запроваджує.

Практичне заняття 4

Міжнародна торгівля товарами і послугами

Мета: з'ясувати показники та тенденції динаміки і структури світового ринку товарів і послуг, проаналізувати роль СОТ у лібералізації міжнародної торгівлі.

План практичного заняття:

1. Визначення світового ринку товарів і послуг.
2. Міжнародна торгівля, її методи та показники.
3. Тенденції міжнародної торгівлі товарами, її динаміки та структури.
4. Особливості міжнародної торгівлі послугами.
5. Лібералізація як провідна тенденція сучасної міжнародної торгівлі та роль у ній ГАТТ/СОТ.

Ключові поняття: *світовий ринок, міжнародна торгівля, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, міжнародна товарна біржа, угоди «спот», форвардні угоди, ф'ючерсні угоди, хеджування, міжнародний аукціон, міжнародні тендери, зовнішньоторговельний оборот, світовий товарооборот, зовнішньоторговельне сальдо, географічна структура міжнародної торгівлі, товарна структура міжнародної торгівлі, ГАТТ, СОТ.*

Контрольні запитання до теми:

1. Дайте визначення світового ринку.
2. Охарактеризуйте методи міжнародної торгівлі.
3. Які показники характеризують обсяги, структуру та динаміку міжнародної торгівлі?
4. Охарактеризуйте динаміку та структуру сучасної міжнародної торгівлі.
5. Які тенденції характерні для сучасної міжнародної торгівлі?
6. У чому полягають особливості міжнародної торгівлі послугами?
7. Яку роль у регулюванні і розвитку міжнародної торгівлі відіграє СОТ?

Рекомендована література: 1, с. 93-107; 2, с. 131-172; 3, с. 75-92; 4, с.35-46; 6, с. 196-246; 8, с.45-66; 9, с. 61-138.

Практичне заняття 5

Міжнародний рух робочої сили

Мета: аналіз сутності, причин, форм та сучасних особливостей міжнародної трудової міграції, з'ясування її позитивних та негативних наслідків для країн-донорів та країн-реципієнтів, та виявлення головної проблеми світового ринку праці, яка виникає внаслідок глобалізації економіки.

План практичного заняття:

1. Сутність, показники, форми та теоретичні основи аналізу міжнародної міграції робочої сили.
2. Причини та сучасні особливості міжнародної трудової міграції.
3. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили.
4. Регулювання міжнародної міграції робочої сили.
5. Особливості формування та розвитку світового ринку праці.
6. Роль і місце міжнародних організацій у регулюванні світового ринку праці.

Ключові поняття: міжнародна трудова міграція, міжнародна міграція населення, еміграція, імміграція, рееміграція, міграційне сальдо, валова міграція, „втеча інтелекту”, міграційний капітал, міграційна політика, Міжнародна організація праці (МОП), Міжнародна організація з міграції (МОМ), міжнародна міграція населення.

Контрольні запитання до теми

1. Розкрийте причини міжнародної трудової міграції.
2. У чому полягають особливості сучасної міжнародної трудової міграції?
3. Охарактеризуйте основні етапи міжнародної міграції.
4. Проаналізуйте наслідки міжнародного переміщення робочої сили для країн-донорів, країн-реципієнтів та міжнародної економіки в цілому.
5. Якими є причини «відпливу інтелекту»?

6. Чому міграційні процеси потребують міжнародного регулювання?
7. Дайте поняття світового ринку праці.
8. Які основні тенденції розвитку світового ринку праці?
9. Що є причинами пошвидшення процесу глобалізації ринку праці?
10. Який ринок був найбільш розвинутим міжнародним ринком праці?

Практичні завдання

Задача

На початок 2010 р. населення Австралії становило 22380 тис. чол., з них 21% – іммігранти. За рік з країни виїхали на постійне або тривале тимчасове проживання 0,2% населення, а вїхали до країни на постійне або тривале тимчасове проживання 158,76 тис. осіб. **Визначте:**

1. масштаб вибуття;
2. міграційне сальдо;
3. обсяг валової міграції;
4. число іммігрантів на початок та на кінець 2010 року;
5. зміну питомої ваги мігрантів у загальній чисельності населення.

Рекомендована література: 1, с. 134-253; 2, с. 267-290; 3, с. 95-118; 4, с. 82-88; 5, с. 354-397; 6, с. 394-411; 7, с. 78-98; 8, с. 213-233; 9, с. 189-207.

Практичне заняття 6

Міжнародний рух капіталу: інвестиційна та виробнича діяльність

Мета: з'ясування сутності, чинників, форм та сучасних особливостей міжнародного руху капіталу, його наслідків для країн-донорів та країн-реципієнтів, розгляд місця і ролі транснаціональних корпорацій у сучасній міжнародній економіці.

План практичного заняття:

1. Сутність, чинники, форми, показники та сучасні особливості міжнародного руху капіталу.
2. Прямі іноземні інвестиції.
3. Транснаціональні корпорації.
4. Сутність портфельного інвестування.
5. Диверсифікація портфелю активів.

6. Переваги та недоліки портфельних інвестицій.

Ключові поняття: міжнародний рух капіталу, міжнародні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, „втеча капіталу”, транснаціональні корпорації, індекс транснаціональності, стратегічні транснаціональні альянси.

Контрольні запитання до теми:

1. Якими є основні причини міжнародного руху капіталу?
2. Які особливості притаманні сучасному етапу міжнародного руху капіталу?
3. Чим прямі іноземні інвестиції відрізняються від портфельних?
4. Якими є наслідки прямих іноземних інвестицій для країн донорів і країн-реципієнтів?
5. Які чинники визначають інвестиційний клімат країни?
6. Які характерні ознаки відрізняють ТНК? З чим пов'язане підвищення їх ролі і значення у сучасній міжнародній економіці?
7. Які іноземні інвестиції називають пасивними, а які активними?
8. Розкрийте теорію портфелю.
9. Які інструменти може включати міжнародний інвестиційний портфель?
10. Перелічіть переваги та недоліки міжнародного портфельного інвестування.

Рекомендована література: 1, с. 162-204; 2, с. 402-453; 3, с. 123-135; 4, 68-79; 5, с. 170-236; 6, с. 297-319; 7, с. 78-93; 8, с. 181-189; 9, с. 153-168.

Практичне заняття 7

Міжнародний рух капіталу: запозичення та кредитування

Мета: розгляд сутності, функцій та форм міжнародного кредитування, аналіз його економічних наслідків для країн-кредиторів і країн-боржників, з'ясування причин виникнення шляхів розв'язання проблеми зовнішньої заборгованості.

План практичного заняття:

1. Сутність, функції та форми міжнародного кредитування.
2. Теоретичні основи аналізу та економічні наслідки міжнародного кредитування.

3. Проблема зовнішньої заборгованості та шляхи її розв'язання.

Ключові поняття: міжнародне запозичення та кредитування, принципи кредитування, комерційний (товарний) кредит, банківський (грошовий) кредит, „зв'язаний кредит”, євроринок, євровалюта, міжчасовий вибір, чистий боржник, чистий кредитор, зовнішній борг, індикатори зовнішньої заборгованості, криза зовнішньої заборгованості, Паризький клуб, Лондонський клуб, реструктуризація зовнішнього боргу, дефолт.

Контрольні запитання до теми

1. Які функції виконує міжнародний кредит?
2. Охарактеризуйте позитивні і негативні наслідки міжнародного кредитування.
3. У чому полягають причини міжнародної заборгованості?
4. Якими є шляхи розв'язання проблеми зовнішньої заборгованості?
5. Яку роль у вирішенні проблеми міжнародної заборгованості відіграють Паризький і Лондонський клуби?

Рекомендована література: 1, с. 194-224; 2, с. 358-399; 3, с. 147-164; 5, с. 253-330; 6, с. 360-382; 7, с. 78-92; 8, с. 195-207; 9, с. 168-178.

Змістовий модуль 2. Розвиток глобалізації у системі міжнародної економічної інтеграції

Практичне заняття 8

Міжнародний науково-технологічний обмін

Мета: з'ясувати сутність, чинники та форми міжнародного науково-технологічного обміну, його тенденції та роль у розвитку сучасної міжнародної економіки.

План практичного заняття:

1. Сутність, передумови та чинники міжнародного науково-технологічного обміну.
2. Форми міжнародного науково-технологічного обміну.
3. Тенденції розвитку науково-технологічного обміну.

4. Державне та міжнародне регулювання трансферу технологій.

Ключові поняття: міжнародний науково-технологічний обмін, патенти, ліцензії, копірайт, товарний знак, патентна угода, ліцензійна угода, роялті, паушальні платежі, “ноу-хау”, інжиніринг, франчайзинг, консалтинг, міжнародне технічне сприяння, технологічні гранти.

Контрольні запитання до теми:

1. У чому полягає сутність міжнародного переміщення технологій?
2. Охарактеризуйте комерційні форми міжнародного трансферу технологій.
3. Охарактеризуйте некомерційні форми міжнародного науково-технологічного обміну.
4. Перерахуйте вигоди, які отримують експортери та імпортери технологій.
5. У чому полягають особливості сучасного міжнародного науково-технологічного обміну?
6. У яких випадках паушальні платежі доцільніші, ніж роялті?

Рекомендована література: 2, с. 457-498; 3, с. 168-181; 4, с. 89-94; 6, с. 421-441; 7, с. 114-130.

Практичне заняття 9 Валюта та валютні курси

Мета: розгляд сутності та різновидів валюти й валютного курсу, аналіз механізму функціонування валютного ринку та чинників, що впливають на його рівновагу.

План практичного заняття:

1. Валюта та її класифікація.
2. Валютний курс та його різновиди.
3. Ендогенні чинники обмінного курсу.
4. Екзогенні чинники валютного курсу.
5. Теорії валютного курсу.
6. Теорія паритету купівельної спроможності
7. Теорія регульованої валюти.

8. Теорія ключових валют.
9. Теорія фіксованих паритетів і курсів.
10. Теорія плаваючих валютних курсів.
11. Нормативна теорія валютного курсу.

Ключові поняття: валюта, конвертована та неконвертована валюта, резервна валюта, валютні обмеження, валютна блокада, рівень мультивалютності, доларизація економіки, валютний (обмінний) курс, номінальний та реальний валютний курс, котирування валют, фіксований та гнучкий обмінний курс, валютні інтервенції, валютний коридор, девізна політика, дисконтна політика, девальвація, ревальвація, паритет купівельної спроможності, стерилізація.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке валюта і які види валют існують?
2. Що представляє собою валютний курс? Які методи визначення обмінних курсів валют ви знаєте?
3. Охарактеризуйте режими валютних курсів.
4. Які чинники визначають попит на валюту та її пропонування?
5. Як зміна обмінного курсу впливає на ціни національних та іноземних товарів?
6. Якими є наслідки зміни валютного курсу для експортерів та імпортерів?
7. У чому полягає суть теорії паритету купівельної спроможності?
8. Охарактеризуйте основні види валютної політики.
9. Розкрийте основні положення теорії паритету купівельної спроможності.
10. Охарактеризуйте питання, досліджені в теорії регульованої валюти.
11. Що виділяє теорію ключових валют?
12. Яке Ваше відношення до теорії фіксованих паритетів і курсів?
13. Надайте основні постулати теорії плаваючих валютних курсів.
14. Що висвітлює нормативна теорія валютного курсу?

Практичні завдання

Задача 1.

Припустимо, що попит на долар США та його пропонування на валютному ринку України описуються рівняннями: $Q_D = 2,5 - 0,2P$; $Q_S = 0,5 + 0,1P$ (де P – ціна 1 долара у гривнях; Q – млн. дол.).

Визначте:

1. рівноважний обмінний курс долара;
2. як зміниться рівноважний обмінний курс, якщо внаслідок посилення політичної та економічної нестабільності в Україні попит на долар збільшиться на 25%?
3. як зміниться обмінний курс порівняно з початковим рівноважним, якщо приплив іноземних інвестицій спричинить збільшення пропонування доларів на 20%?

Задача 2.

Припустимо, що вартість споживчого кошика в Україні становить 2500 грн., а в США – 500 дол. Річний темп інфляції в Україні склав 25%, а в США – 5%.

Визначте, як зміниться обмінний курс валют, розрахований згідно з паритетом купівельної спроможності.

Аналітична вправа

Припустимо, що між Чилі та США діє система вільно плаваючих валютних курсів. Поясніть, як за інших рівних умов кожна з наведених нижче подій вплине на обмінний курс чилійського песо та долара:

1. США знижує ставки мита на імпорт чилійських товарів;
2. у Чилі стрімко зростає темп інфляції;
3. американські фірми здійснюють прямі інвестиції у розробку чилійських родовищ міді;
4. група молодих чилійських науковців виїжджає на річне стажування до Гарвардського університету;
5. внаслідок проведення жорсткої монетарної політики ставка проценту у США підвищується.

Рекомендована література: 1, с. 265-290; 3, с. 185-206; 6, с. 95-104.

Практичне заняття 10

Світова валютна система

Мета: розгляд механізмів функціонування, особливостей, переваг та недоліків міжнародних валютних систем, що історично склалися на різних етапах розвитку міжнародної економіки.

План практичного заняття:

1. Становлення світової валютної системи: золотий стандарт.
2. Бреттон-Вудська валютна система.
3. Ямайська валютна система.
4. Європейська валютна система.

Ключові поняття: *світова валютна система, система золотого стандарту, золотий паритет, „золоті точки”, золотозливковий стандарт, золотодевізний стандарт, Бреттон-Вудська валютна система, стерилізація, СДР, Ямайська валютна система, „європейська валютна змія”, Європейська валютна система, ЕКЮ, монетарна інтеграція, євро.*

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте основні засади функціонування системи золотого стандарту. Чи можливе відновлення золотого стандарту в сучасних умовах?
2. Які нові можливості регулювання міжнародних валютних відносин з'явилися внаслідок Бреттон-Вудської конференції?
3. Які чинники призвели до розпаду системи золотого стандарту? Бреттон-Вудської валютної системи?
4. Охарактеризуйте сучасну світову валютну систему.
5. Які з історично відомих міжнародних валютних систем ґрунтувалися на режимі фіксованих валютних курсів? Завдяки яким механізмам забезпечувалася їх підтримка?
6. Якими були основні причини створення Європейської валютної системи?

Практичні завдання

Аналітична вправа

Припустимо, що за інших рівних умов внаслідок підвищення рівня доходів у США попит американських споживачів на японські товари зростає.

Поясніть: 1) як ця подія вплине на стан платіжних балансів країн; 2) яким був би механізм врегулювання дефіциту (активу) платіжного балансу, якби діяла: а) Система золотого стандарту; б) Бреттон-Вудська валютна система; в) Ямайська валютна система.

Рекомендована література: 1, с. 290-322; 3, с. 241- 255; 4, с. 126-129; 5, с. 413-466; 6, с. 323-349; 7, с. 132-148; 8, 241-257; 9, с. 208-247; 9,с. 300-339.

Практичне заняття 11 **Міжнародна економічна інтеграція**

Мета: з'ясувати сутність, передумови та основні етапи (форми) міжнародної інтеграції, проаналізувати її ефекти та розглянути основні міжнародні регіональні інтеграційні угруповання.

План практичного заняття:

Сутність та передумови міжнародної економічної інтеграції.

Рівні та форми, цілі та ефекти міжнародної економічної інтеграції.

Основні інтеграційні угруповання в міжнародній економіці.

Сучасні особливості розвитку міжнародної економічної інтеграції.

Передумови та етапи європейської економічної інтеграції.

Ключові поняття: *міжнародна економічна інтеграція, мікроінтеграція, макроінтеграція, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз, повна інтеграція, часткова інтеграція, регіональна інтеграція, міжрегіональна інтеграція, кількарівнева інтеграція*

Контрольні запитання до теми

1. Якими були об'єктивні та суб'єктивні передумови міжнародної регіональної інтеграції?

2. Охарактеризуйте рівні розвитку інтеграції.

3. Охарактеризуйте класичні форми міждержавної інтеграції.

4. Розкрийте сутність статичних і динамічних ефектів інтеграції.

5. Дайте порівняльну характеристику зони вільної торгівлі та

спільного ринку.

6. Дайте порівняльну характеристику митного та економічного союзу.

7. Які країни увійшли до Європейського економічного співтовариства?

8. Згідно з яким договором інтеграційне об'єднання було перетворене у Європейський Союз?

9. Якими були етапи становлення європейської інтеграції?

10. Охарактеризуйте основні складові інституційної структури ЄС.

11. Охарактеризуйте основні суперечності розвитку європейської економічної інтеграції.

12. Якими є перспективи подальшого розширення ЄС?

Рекомендована література: 1, с. 360-375; 2, с. 503-535; 3, с. 288-324; 5, с. 557-604; 6, с. 471-497; 7, с. 162-174; 8, с. 325-360; 9, с. 324-338.

Практичне заняття 12

Глобалізація економічного розвитку

Мета: аналіз сутності, чинників та форм прояву глобалізації міжнародної економіки, її протиріч, переваг і ризиків для країн-лідерів і країн-аутсайдерів глобалізації, розгляд глобальних проблем міжнародної економіки та шляхів їх вирішення.

План практичного заняття:

1. Сутність, чинники, форми прояву та показники глобалізації міжнародної економіки.

2. Протиріччя, переваги та ризики глобалізації.

3. Глобальні проблеми міжнародної економіки.

Ключові поняття: глобалізація, глобалістика, соціально-економічна глобалізація, глобальна економіка, індекс глобалізації, показники економічної глобалізації, показники соціальної глобалізації, показники політичної глобалізації, регіоналізація світового господарства, переваги та ризики глобалізації, антиглобалізм, глобальні проблеми людства.

Контрольні запитання до теми

1. Які чинники стали визначальними у трансформації

міжнародної економіки у глобальну?

2. Які змінні враховуються при визначенні ступеня залученості країни у глобалізаційні процеси?

3. Чому сучасний глобальний економічний простір називають біполярним?

4. Охарактеризуйте позитивні і негативні наслідки глобалізації.

5. Які специфічні ознаки дозволяють віднести проблему до глобальних?

6. У чому найбільш гостро проявилася проблема нестачі природних ресурсів? Чи є можливості її вирішення?

7. Якими є позитивні наслідки енергетичної та сировинної глобальної проблеми?

8. Якими є форми прояву сучасної екологічної кризи?

9. Як глобальна демографічна проблема пов'язана з глобальною продовольчою проблемою?

Рекомендована література: 1, с. 381-391; 2, с. 224-265; 3, с. 331-352; 5, с. 620-707; 6, с. 504-517; 7, с. 176-190; 8, с. 301-320;

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для денної форми навчання:

підготовка до аудиторних занять – 23 год.;

підготовка до контрольних заходів – 27 год.;

опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 39 год.

Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з початкової дисципліни «Міжнародна економіка»:

- оцінюється участь студента в обговоренні питань, винесених на практичне заняття та обговорення проблемних ситуацій;

- розв'язок практичних задач;

- самостійна підготовка повідомлень по темі практичного заняття;

- на кожному практичному занятті проводиться письмове опитування студентів у вигляді тестів або розв'язання практичних задач;

- проведення модульного поточного контролю через навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

Після завершення вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти отримують підсумкову оцінку шляхом сумування поточної

та модульної складової оцінювання. Під час екзаменаційної сесії здобувачам надається право скласти екзамен згідно із затвердженим розкладом. У такому випадку підсумкова оцінка буде складатись із поточної складової та підсумкового контролю, а оцінка за складені модулі не враховується.

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2					Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60
1 Модульний поточний контроль												20
2 Модульний поточний контроль												20
Загальна сума балів												100
Екзамен												40

T1, T2...T12 - теми змістових модулів

Методики активізації процесу навчання

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. Студентам під час лекцій роздається друкований матеріал, виділяються головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам даються питання для самостійного обмірковування. Студенти здійснюють коментарі самостійно або за участю викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – розгляд, аналіз конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються; для представлення певних досягнень, результатів роботи групи тощо.

Список рекомендованої літератури

1. Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедєва В. К. Міжнародна економіка : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2012. 416с. URI: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1394_46716781.pdf (дата звернення 23.06.2020).
2. Голікова А. П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с. URI: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/dale84517cfdcf25b5ad61025384ff017.pdf> (дата звернення 23.06.2020).
3. Гронтковська Г. Е., Ряба О. І., Венцурик А. М., Красновська О. І. Міжнародна економіка : навч. посіб.: «Центр учбової літератури», 2014. 384 с. .
4. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях : підруч. К. : Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
5. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. Міжнародна економіка: підручник. КНЕУ, 2014. 762с. URI: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20915> (дата звернення 23.06.2020).
6. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Міжнародні економічні відносини : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
7. Макуха С. М. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. та ін. Х. : Право, 2012. 192с. URI: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Posib_Mignar_ekonomika_2012.pdf (дата звернення 23.06.2020).
8. Савельєв Є. В., Зварач І. Я. Міжнародна економіка : підручник [для бакалаврів спеціальності «економіка»]. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 214с.
9. Шталь Т. В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник. Харків : «Видавництво «Форт», 2015. 364 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Верховна Рада України URL: www.portal.rada.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України URL: www.kmu.gov.ua
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі URL: www.me.gov.ua

5. Міністерство фінансів URL: www.minfin.gov.ua
6. Національний банк України URL: www.bank.gov.ua
7. Державна податкова служба України URL: www.tax.gov.ua
8. Державна служба статистики України URL:
www.ukrstat.gov.ua
9. Національний інститут стратегічних досліджень URL:
www.niss.gov.ua
10. Центр перспективних соціальних досліджень URL:
www.cpsr.org.ua
11. Міжнародний валютний фонд URL: www.imf.org
12. Світова організація торгівлі URL: www.wto.org
13. Human development report URL: www.hdr.undp.org
14. United Nations Statistics Division URL: www.unstats.un.org
15. Organization for Economic Cooperation and Development URL:
www.oecd.org std
10. Statistical Office of the European Communities
www.europa.int